ГОДИНА XI. На Цетињу, у Недјељу 21. Февруара 1882. БРОЈ 8.

Излази Недјељом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно Министарству „Гл. Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописе шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За огласе веће и из дуже времена мање.

ЦЕТИЊЕ, 20. Февруара.

Мора да особита сила лежи у ријечима Скобељевљевијем или особита интенсивност лежи у страху западнога свијета од свега онога у чем се Словенство појави са мало живљијем бојама, кад је бесједа рускога генерала могла тако јако усталасати јавно мишљење, да таласи његови још и данас заплускују не само отворену површину свјетскијех духова који су вазда склоњени да се и на најмањи вјетрић из равнотеже своје крену, него и сигурне луке флегматичне дипломације коју није тако ласно покренути из тихе јој и доброћудне завјетрине.

Мује свјевају, и громови пупају на све стране против Славенства, и у тој грмљавини и том треску „панславизам“ — старо страшило — опет се помаља на видик као први баук за политичну матору дјецу у Јеврипи.

Почињући од „Тајмса“ па до листића од четири шаља у каквој варошици аустријској, све се то диглo да стане на супрот страшној авети, која се под свјетлошћу Скобељевљевијех ријечи опет ближе примакла страшљивој фантазији маторе дјеце јевропске.

Је ли збиља Скобељев отворио својом бесједом врата том „панславизму,“ кога је Јеврипа забравила са седмеро брава, пред којима је поставила толике Керверосе, и над којијема она бди Аргусовим очима?

Но прије одговора на то питање, ваља бити на чисто о самоме „панславизму,“ а то није лака ствар.

Тумачећи ту ријеч по њеном етимолошком значењу могли бисмо судити, да панславизам значи Славенство цијелога свијета, или да значи Словенство свијех Славена.

Прво би било будалаштина, кад би се ма каква партија нашла која би себи ставила у задатак да пославени цијели свијет или да му наметне славенско господарство.

Но ако је то будалаштина, зар није оправдано да Славенство Славенима припада? Зар икаква опасност лежи у томе, што Славени теже за својом слободом и самосталношћу?

Колико је нама познато, нема међу Славенима ниједне партије, која би сизала преко граница свога народног бића, која би дакле пријетила слободи и самосталности другијех народа. Далеко су Славени од тога да би могли бити агресивни, и тек ако се од скора буде да освоје себи она права која им као и сваком другом народу припадају.

Западни народи, а нарочито Нијемци, праве нас Славене страшилом и бауком, а ми управо морали бисмо стидом да се обојемо, кад видимо како подредну улогу у свијету играмо и како смо осуђени да будемо туђи измећари против себе самијех.

И без сумње да се само за то диже против нас толика граја у свијету, што се мало по мало примјећава, да је и нама пукло пред очима, те да смо увидјели да није за нас улога на коју би хтјели да нас вјечито осуде наши јевропски тутори.

Славенство нигда до данас није у свијету било остајач. Оно је вазда било елемент трвења и подчињености. Народима западним, који теже за господарством и освојењем, морао је много годити тај карактер Славена, у којијема они нијесу налазили до скора никакву запреку својим властољубивим тежњама.

Но колико се такво држање Славена допадало западнијем народима до сад, толико су сад у великом изненађењу и страху, када виде да Славени нијесу више вољни играти у свјетској историји пасивну улогу, но да хоће и активно да захвате у ток њезинијех догађаја.

То буђење Славена на активно учешће, на активну улогу у свјетскијем догађајима зову у западном свијету — панславизмом, и крсте се од тога имена по три пута. Свако и најмање појављивање специфично славенског живота кадро је да баци у трећетну грозницу сав западни јевропски свијет, нарочито пак Нијемце, који су најближи сусједи Славенима и који по томе највише страдају од авети панславизма.

Видјели смо овијех дана, шта је учинило само оно неколико ријечи Скобељевљевијех у Петрограду и Паризу. Удрило се у сва звона па узбуну, као да ће сјутра кропанути вас свијет и као да је из Скобељева проговорио оживотворени панславизам!

На што толика граја? Да није то страх од вјечне прикаде, која ником дужна не остаје и која ће кад тад и Славене осветити?

Нијемци врло добро могу знати, да Скобељев не управља спољашњом политиком Русије и да овај почива на са свијем другијем основама него што су оне које је Скобељев разложио у бесједама својијем. На што се онда толико жесте?

Разлог тој њиховој жестини лежи без сумње у осјећању, да ће кад тад наступити час, у ком ће и Славени прегнути да стресу са себе ропу подчињености и да узму у свијету такав положај који одговара њиховој бројној и народној моћи.

У том осјећању Нијемци ваљда већ чују гдје у бесјед...а Скобељевљевијем куца тај час ускрса славенског, па отуда толики страх и граја.

Но избјећи се неда, што је судом историје прописано. И за то је боље поклонити му се и правду му одати, а не викати на празно страшило — панславизма!

Крај свег тог што се Црна Гора наспрам догађаја у *Кривошијама* и *Херцеговини* држи најстрожије неутралности, листови страни, нарочито пак аустро-угарски, не пропуштају а да сваки дан не изнесу на сриједу сплетство биједа и потвора, којијема интересују Црну Гору.

Кад се на ум узме, да Црној Гори из добро познатијех узрока није ласно придржавати се у обичне а некамо ли најстрожије неутралности према догађајима у којијема се точи крв наше браће; кад се у обзир узме, да Црна Гора ту неутралност крај свијех тешкоћа ипак извршује, — онда се човјек гнушати мора, када у бечкијем и пештанскијем листовима не само не наилази на признање тога држања (које на пошљетку од њих нико и не тражи), него на против сусрета се често са подлијем сумњичењима и подметањима, којијема се очевидно на то иде, да се Црна Гора пред свијетом огласи не само као не способна за дружење са јевропскијем државама, него и као вјечита нарушитељка мира на овијем странама Јевропе.

Често изгледа као да лежи нека система, неки у напријед скројени план, по којем се за сад само од стране журналистике аустро-угарске отворила посредно и против Црне Горе жестока офензива, која се из дана у дан настаља са једном ревношћу, или боље рећи са таквим цинизмом да му треба равна тражити у свијету.

Премда ми стојимо у одношајима пријатељскога сусједства са монархијом аустро-угарском, то ипак ништа не смета листовима те монархије, да се дотичу и саме узвишене личности пашета владаоца увлачећи је у врвило кола својијех водијех комбинација.

Кад бисмо хтјели овдје све наводити што је сковано у тијем фабрикама лагарија и измишљотина против Црне Горе, њенога владаоца и владе, не би нам довољан био ни читав простор овога листа.

Ми смо неколико пута, узгред говорећи о тијем појавама њемачко-мађарске журналистике, наглашивали да се не можемо спуштати у ту писку каљугу, у којој влада и све узмућује или пуко незнање ствари или наклена намјера да се свијету преставе ствари и одношаји на овијем крајевима тако, како ће се у њега пробудити што већа мржња против свега што овдје постоји, и како би се могли оправдати многи умишљаји који су наперени против државног и народног опстанка нашег.

Ми и сада не ћемо дубље улазити у ову тему, која је толико омиљена бечко-пештанској журналистици, само ћемо јој напоменути, да се јако заборавља, да својој ствари ни најмање не користи и да угледу своме највишу штету наноси, када прелази обичне границе међународне пристојности и у коло своје увлачи освећене личности владалаца, које би требало с поштовањем на страни да остави.

Ако постоје међу нашом државом и сусједном монархијом одношаји сусједнога пријатељства — као што збиља и постоје — онда ти одношаји треба да се огледају не само у опхођењу обостранијех влада једне спрам друге, него и у достојној пажњи самијех народа, која би се показивала ако не баш у позитивнијем знацима пријатељства, а оно бар у штедњи оправданијех и законитијех осјетљивости и у поштовању онога што је једном или другом светиња.

Чини ли се то са стране Аустро-Угарске?

Ако хоћемо на то да одговоримо, ми не можемо имати бољег камена за пробу, но што нам га даје журналистика, јер она преставља јавно мишљење народа.

Па како нам се у том погледу преставља журналистика аустро-угарска?

Нашем народу владалац је светиња, у коју нико не смије дирнути без свога гријла. Тако је то, ако се не варамо, и у свјема другијем земљама, гдје монархије постоје. Па ипак аустро-угарска журналистика усудила се дрском руком дирнути нам и у ту светињу, измишљајући којекаке лажне гласове о њекијем атентатима, о нестанку имања Књажевог, о незадовољству у земљи и каквих ти ту још нема многих басана!

Је ли то достојно једне државе, која поље држи на углед свој? А нарочито: је ли то начин, којим треба да се одазива штампа једне сусједно-пријатељске државе према владаоцу друге државе, с којом се води пријатељство а не рат?

Црногорцу је и отаџбина његова светиња, коју је он чувао и бранио крвљу својом кроз толике вијекове и за коју је он и данас и до вијека готов положити и живот свој против ма кога из свијету. А листови аустро-угарски, у својој ничим неоправданој надутости, тврдиће се с том земљом, са њеном слободом и самосталношћу, као да би то била кћи од познатијех дужинарскијех државина њемачких, које су давале њемачкоме „бунду“ свике године једнога војника и по! Ту се с безобразношћу, која је само тој штампи својствена, препоручује, да се с неколико регимената заузме Црна Гора, то разбојничко гнијездо које Аустро-Угарској тобож неда мира у Кривошијама, Херцеговини и Босни.

Нама ни на ум не пада да се рад тога ријешимо, а још мање да се у брату бацамо. Ми се само слатко насмијати можемо на такве јуначке родомонтаде синова Израиљевих по редакцијама бечко-пештанскијех листова.

Ми ово и нијесмо писали тога ради, што бисмо хтјели водити о том какву озбиљну расправу с реченијем листовима. Наша намјера била је само том само та: да их запитамо, како би тамо њима било кад бисмо и ми почели враћати мило за драго и кад бисмо почели тумачити и практиковати реципроцитет у нашијем сусједно-пријатељскијем одношајима на онај начин као што то чине листови бечко-пештански?

Не велимо да ћемо ми то чинити, јер ми, крај све граје и вике и високога завата лажовског и потварачког којим се одликује у великој већини својој новинарство бечко-пештанско, не ћемо одступати од дојакошњег правца, којега смо се дужни придржавати све дотле, докле год влада наша стоји према сусједној монархији у пријатељским одношајима.

Али ако би се нашао други који лист српски, који се на те одношаје не би баш тако много обзирао, но који би се према листовима бечко-пештанскијем мјесто финога пера послужио подобателном тољагом, би ли му се то могло замјерити? и не би ли не само ти листови, него можда и влада сусједна и сви њени заступници дигли грају до неба?

Би ли та граја била основана?

Никако! јер што је једној страни слободно, мора и другој бити допуштено.

Тако се само права узајамност мора тумачити. Ако је пак у Бечу друкчије тумаче, онда се то чини само на рачун тајнијех жеља и тежња, да се одношаји сусједнога пријатељства између нас и њих претворе у одношаје господарства и покорности.

Ако је то тако, онда нек нам допусте господа Бечлије, да им овдје на завршетку примјетимо, да су те жеље не само тајне него и — врло скромне.

„Рус“ о устанку херцеговачко-кривошијском.

Московске новине „Рус“ доносе поводом догађаја у Херцеговини и Кривошијама један уводни чланак, који као израз мишљења јединога у народу руском овдје у пријеводу саопштавамо:

„У то доба [illegible] трговкиња о[illegible] [illegible]ија, која је мачем и [illegible] право да слободно и без к[illegible] народ упрашњује отро[illegible] — у то доба, када Кнежевина [illegible] консервативне своје партије, с [illegible] лондонским парламентом, лондон[illegible] [illegible] на чеду, у

штампи и на јавнијем зборовима срамоти и грди име Русије и у пријетворном негодовању заузимајући се за јеврејску утјетоју невиност проповиједа непријатељство нашој отаџбини, „тијем идолопоклонницима и обијесним дивљацима“ (по ријечима познатога романсте Чарлса Ригса) и пријети на пољеску да ће нашу „варварску орду“ подврћути истинту посредовањем енглеске државе, тврдо вјерујући, да су Руси, по самијем ријечима енглешкијех листова, „осјетили у крајњој мјери према хрвати западне Европе,“ — баш у то вријеме аустријске војске, једна за другом, журе се на Балканско полуострво, да би коначно сломиле тврдњу словенскога духа, негазили и сатрли словенску самосталност. Аустро-угарски поход на Босанске, Херцеговине, Бошњаке, а посредно и на Црну Гору, то је — поход против нас. „Њемачко-мађарске истраге — по ријечима генерала Скобељева у бесједи његовој од 12. Јануара — управљене у родној сам словенској земљи на једновијерне нам груди,“ управљене су правце и на наше груди! Сваки метак њемачко-мађарски, који данас тамо далеко погуби једнога православнога Словенина, наноси и нама удар; свака прољевена капља словенске крви сваљује се на нашу душу, преска и на нас, зове нас на освету...

Јест, Русија је осуђена, да гледа својим очима, премда с негодовањем у срцу и руменилом стида на образу, како се насилно православни Словени подвргавају под крсни им латински и шизмски или њемачки јарам. Па шта? пођимо и заузимимо мјеста и станимо подаље да из даљине посматрамо интересно позориште тога боја за вјеру и слободу на смрт одважних, несломљених, слободољубивих људи наше вјере и племена!.. Станимо, као посматрачи, да гледамо, како се при општем обадравању у пуном хвале усклику Европе гази најсветије право и чини најгрозвија неправда, — како скупо плаћају та безумни Словени своје удање у Русију, која им је до данас помагала да преживе вјекове мучења и ропства, — како се наноси удар за ударом политичком значењу и угледу саме Русије као и самому ономе, што је она тамо на Балканском полуострву мало по мало ала постојано саздала у течају од два вијека својом крвљу и имањем! Јер нема раштa обманивати се: тријумф аустријске неправаде на Балканском полуострву, — то је прије свега поразни пад Русије, а поразни пад једне државе, као што је познато, не бива без опитете и њене политичке моћи...

И у самој ствари, није ли безумље од стране словенскијех племена, да она устају против моћне аустро-угарске империје? Зар им не доноси та империја све услове европске или — што је по појмовима „Голоса“ и његових петроградских и московских „подголоса“ све једно — „општечовјечанске“ цивилизације? Не стављ ли их она у изгледа блага „правнога поретка“ или другим ријечима — конституције с парламентом, с правом шиљања „посланика“ у рајхсрат и т. д.? И сва та блага могу се купити, са гледишта нашијех „либералаца,“ врло јевтино! Одреци се само вјере (та то је, у нашем просвјећеном вијеку, само једна глупост, јер „религија је само субјективно чувство“); одреци се само „самосталности политичких, моралних и религиозних идеја,“ — као што се већ у руском народу, у својим штампаним органима, одрекла наша „интелигенција,“ не признајући у Руса друге самосталности н'ако економске, ни другога интереса без материјалнога (sic)! Самосталност приједи, по учењу нашијех противника, само за западне Европљане, код којијех је она уздигнута већ на степен „општечовјечанскога идеала“.. Нека само Словени одступи од православне вјере, нека се преклони пред аустријскијем жандармом — носиоцем више културе, нека призна драговољно и смирено закон, по коме се нижа култура мора безусловно покорити вишој, — и онда нема сумње, да ће процвјетати мир и благостање у Босни и Херцеговини и у свјема тим другим крајевима словенским, гдје и ако још нема отворенога боја, а оно се ни за један час не прекида скривена, потмула борба...

Али сурова словенска племена не ће да се занесу тијем условима и воле трајети страдати па и умрјети за своју самосталност, нарочито у сфери својих религиозних, моралних и политичких идеја: знаду они лијепо, да се та западно-европска самосталност, коју им подносе у облику вишег „општечовјечанског“ развитка, у самој ствари, по односу к Словенима, појављује једино као народна самосталност Њемаца или Мађара. Зар је — до појава Русије, као моћне државе, на европском политичком хоризонту — мало словенскијех племена погинуло под мачом и економским притиском Европљана или се претворило у туђе народе; и зар их је мало погинуло и духовно, прешавши вољно или невољно к латинству? Но тек што је прогрмјело при Петру Великом име Русије, како су васкрсла духом сва још непогинула премда у ропству мучећа се словенска племена, па и у самијем онијема, који су измијенили вјеру отаца, пробудила се словенска свијест: сви су почели да живе уздањем у велику будућност, упирући погледе своје у сјеверњога моћнога брата... Само о Русији мисли и креће се још по свијету словенска народност. Европа је његда могла с успјехом да гута словенска племена, но данас тај процес наилази на неочекиване запрјеке, које се мучно савлађују. Па и онај благословени крај, у којем се она некад надала да ће основати латинску империју, који је по том потпао под отоманско господарство, но на који она још не престаје бацати своје погледе — и тамо се стало очекивати од Русије препорођење к самосталном независном опстанку, — и оно се доиста остварује... Ето гдје је врело злобе и мржње западне Европе на Русију! У том се нарочито и састоји сав задатак западно-европске политике, да растргне везу међу Русијом и осталим словенским свијетом. — другим ријечима: да се уништи историјски факат, који се неда разлучити од самога бића Словена и Русије. Но ма како да се усиљава Европа, што јест јест, и то ће вазда остати:

Но все же братья мы родные!
Вотъ, вотъ что нечавидитъ въ насъ:
Вамъ въ прощается Россія,
Россіи не прощаютъ васъ! *)

рекао је руски пјесник, обраћајући се к славенскијема гостима на састанку 1867 године. Јест, као тешки прворођени грјех гони се Славенство у Европи, особито у Аустро-Угарској, гдје Словени састављају већину цијелога становништва царевине... Често, на страницама нашега листа, казује се та многострадална историја! Један од најобичнијих облика тога страдања јест — насртај на вјеру. Европа појима врло добро, да она не може Словенство друкчије претворити у свој организам, него отпадништвом његовим од оне духовне свезе, у којој је главни залог њихове самосталности и њихове свезе с Русијом. Не обраћајући никакве пажње на „разглаголствија“ о том, како „у нашем просвјећеном вијеку религија није ништа више него субјективно чувство и да она не мора служити никаквим политичким циљима“, или, боље рећи, проглашујући та начела само за себе, по односу к своме сопственом животу, а не у примјени на Словенство, и остављајући нашијем „либералима“, да они, на велику утјеху непријатеља Русије, подгризају, као по сили тијех начела, најживотнији живац наше и словенске народности, Европа труди се журно, да принудом и саблазном преобрати православне Словене у латинство или у протестанство. Не само Аустријанци, но и Французи и Талијани и Њемци и Енглези, — сви раде на религиозној пропаганди и плаве својијем мисионарима погански крај: хришћанске словенске земље! Но ствар се не ограничава на саму проповијед. Православље — нарочито у католичкој Аустрији — прогони се свјема вјештинама језуитскијех силетака, цијелом мрежом свакиданњих увриједа! Читаоци „Руси“ већ су упознати с положајем руског племена у Угарској — тих правих мученика, и још већих мученика — Руса у сусједној родној нам Галицији.

И тако, хоћемо ли осудити „безумно“ упорство Словена на западном крају Балканскога полуострва, који су се ријешили радије погинути него изгубити своју духовну самосталност и подчинити се безусловно убиственом за њихову народност, премда, на жалост, и законитом, с гледишта њекојих петроградских умника, господарству више, т. ј. западно-европске цивилизације? Не само тешки намети, не само крута аустријска администрација изазвала је Словене у Босни и Херцеговини на очајни отпор, који ће се, ако им од куд не дође помоћ, на пошљетку завршити страшнијем мукама за њих и цијели њихов завичај. Кад би ствар стојала само до намета и администрације, аустријска влада нашла би начин како да одврати устанак: намети, администрација, сва спољашња насиља била су још гора под господаретвом Турака, — а међу тијем Херцеговци и Бошњаци готови би били и данас да претпоставе турски јарам — јарму цивилизованијех Европљана! Зар да их осудимо за то? Зар да им кажемо, као што савјетује н. пр. петроградски лист „Новости“ (који

*) Но ми смо сви браћа рођена! Ево шта мрче у нас: вама не праштају Русију, Русији не праштају вас!

Листак „Гласа Црногорца“

МЛАДОМ СРПСКОМ ПЈЕСНИКУ Ф. К.

у БЕЧ.

Читајући твоју пјесму
Са мог срца тугу скидох,
Па се онда, млад пјесниче,
Пун радости неке дигох!

—

Опростих се клете туге,
И укиштих моје јаде!
Јер пјесмица твоја мила
Моме срцу мелем даде.

—

Ја се благом Богу молим,
У молби му ово вежу:
О, милосни моћни Боже,
Тј испуни пјесме жељу!

—

Дајни српској ђорди снагу,
Да слобода нам васкрсне!
А слободе непријатељ
Нек о српски камен прсне!

Р. Рогановић.

НЕШТО ИЗ ДОМАЋЕ ХИГИЈЕНЕ

од

Дра. Павла Мантегаца.

(С талијанског.)

(Свршетак).

Непосредан уплив воде услијед своје температуре на рад наше коже.

Непосредан уплив воде услијед растворених соли на рад и поре наше коже.

Непосредан уплив воде на периферне нерве коже.

Непосредан уплив воде на храњење епителија и осталих histological елемената коже.

Посредан уплив воде на утробу.

Посредан уплив воде на нервна средишта.

Разне симпатичне појаве у многим дјеловима нервне системе, услијед дражења кожних нерва.

Апсорпција неких саставних дјелова морске воде и то путем коже или мукозних дјелова или плућне површине.

Дражење мишићне енергије у ћелијицама сфинктера и разних мањих канала који допиру до површина нашег тијела.

Разне промјене у лучењу многих жлијезда, које се находе на мухезама и у њиховој околини.

Промјене у општем храњењу.

Промјене у топлоти и њеном ширењу по тијелу.

Промјене у општој осјетљивости.

Промјене у мишићној и полној снази и т. д.

Ето видите, да ли се вода може назвати индиферентним средством.

—

Придаје се у опште много важности малим разликама хемиског састава морске воде у разним крајевима свијета.

Тако се вели: у Јадранском мору више јода, у леденом мору има више соли и т. д. То је права истина; хемиски састави морске воде различни су у разним морима, заливима, лукама. Али све те разлике осјетне су само финим реагентима хемичара, али наш организам не чини ми се да је до сада те разлике опазио.

Много више од тих свакдашњих разлика утјецаће на наше здравље температура, кад се купамо и времена за колико се купамо. Мијењајући ове двије разлике можемо постићи не само разне него и противне послиједице.

Температура воде има врло велика уплива на нашу кожу, а у слијед тога и на цио наш организам. По температури може се купање у мору подијелити на 7 категорија:

Најхладније купање	од 5° — 12°. С.
Хладно	12° — 16°. С.
Прилично хладно . .	16° — 20°. С.
Умјерено	20° — 26°. С.
Млако	26° — 30°. С.
Топло	30° — 40°. С.
Врело	40° — највише.

Из овога се види, да они, који се купају у јадранском и средиземном мору мјесеца Јула и Августа, купају се у млакој или највише умјереној води. С тога кад многи рекну не могу да се купам у мору, јер ми уди здрављу, требало би да реку уди ми млака вода. Кад би се купали у Септембру и Октобру, видјели би да им морска вода врло добро чини. Обратно, они који се жале, да им хладна морска купатила шкоде, кад би покушали да се купају у млакој морској води, увјерили би се да су послиједице противне.

—

Трајање купања друга је пријека, која врло јако мијења послиједице морских купатила. Купање од четврти сахата може раздражити и опоравити, а купање од једног сахата може депримовати и раслабити.

Ако температури воде и трајању купања додате још кретање или некретање, док се у води бавимо, имаћете три главна чинилоца, који мијењају дјејство морске воде а граде од ње лијек или отров.

Ко плива у води, тај се у исто доба и купа и ради гимнастику. Кад се саберу дјејства купања и гимнастике, лако је увидјети, да ће послиједице бити са свим друкчије за пливача, а друкче за онога, који се ухвати за камен или конопац, па непомичан као колац проведе по сахат и два у мору.

Ево вам у главноме какве су добре а какве ли рђаве послиједице морских купатила:

Добре послиједице.

Смањивање кожне температуре.

Ојачање кожнога рада.

Смањивање у жена сувише великих пријечника.

Исправљање у жена искривљених ствари; а врло посредним путем лијечење неродности.

Спрјечавање брзог опадања разних ткања, што обично бива у старијим годинама.

Сушење у жена извјесног бијелог цвијећа, те и тиме је често помоћено многим неродностима.

Опоравање млитавих мишића, бо да је то од природе или услијед болести неумјереног живота.

Ојачање апетита.

Кријепљење сна.

Опште кријепљење храњења.

Умножавање крвних зрна, те тиме често лијечење од анемије.

Поправка тако зване лимфатичне конституције.

Лијечење шкрофула.

Лијечење рахитиде.

Дражење на полну љубав у оба пола.

Поправка или лијечење неких некроза, које су праћене великом изнуреношћу.

Зле послиједице:

Претјерано дражење коже, те отуда еритеми, фурункули, уртикарија и др. кожне болести.

Рапавост коже, нарочито у жена.

Сувишно дражење полних органа.

Побацивање или прерани порођај.

Катар у стомаку са губитком апетита.

Симпатично дражење утробе обично праћено проливом.

Ентералгија и разне колике.

Плетора са ојачаним кровотоком, шуљеви.

Неспавање и сфомерна грозница.

Осјећање разних болова по тијелу, неуралгије и разни појави коњулзивни.

тајна ми во и Инглешко и Њемачке и осталих иностраних држава била друкчија; да су оне под окупацијом разумијеваке анексију, т. ј. спојење обје провинције с Аустријом. Но шта је стало до таквих тајних мисли, када је њихова унутрашња политика тако велика, да ниједна од тијех држава није их смјела изнијети на јавност! Или сав тај конгрес није ништа друго него комедија, кријући само спољашњим лијепим изгледом накосну своју завјеру против Славена и Русије, или одређења уговора имају своју обвезну снагу. Ако је комедија, под кем се крије завјера, — онда нека то и рбјаве данас западне државе: онда ће барем и берлински уговор на исти час изгубити своје обвезно значење како за Русију, тако и за Србију, за Црну Гору, за Бугарску. Но ако је уговор обвезан, онда нека се и испуни дослијепо — и то прије свега нека га испуни нета Аустрија ... Ето дакле, повторавамо, једини исход за руску дипломацију, ето питања, која би она имала да стави пред Јевропу, прије него што ток догађаја, остављен сам себи, постави питање, од којега се Русија не ће смјети ни на који начин уклонити: питање о том — хоће ли она да остане вјерна свом историјском позиву, дугу части и савјести народа свога, да охрани вјеру и слободу православних славенских племена од насрта Аустрије, или ће заповједити тијем племенима да сами судбину своју рјешавају, другим ријечима: пустити их да се голатине и повијемче, па и да погину. А то је за саму Русију питање — бити или не бити.

Не знамо, на што ће се рјешити наша влада, но тешко да ће послушати савјет, који јој подносе органи петроградскога либерализма, на име: прије свега на свијету избјегавати „самосталност“ и „народни правац“ у политици. Но не истјечући сада од своје стране спора о народности, ми ћемо само толико примјетити, да је руска народни правац у политици — у исто доба и општечовјечански. Јест општечовјечански, јер Русија у својој спољашњој политици не иште ништа друго него правду; јер хвала Богу њени лични интереси не дијеле се од правде. Она тражи за Славене само слободу њиховог самосталног бића, и само у тој слободи и самосталности види она залог њиховог братског јединства са собом. Не треба указивати на несачуство и неповјерење српске или бугарске интелигенције к Русији. Та „интелигенција,“ — ако и постоји такво несачуство (на почетку тек у једном дијелу њеном) — она је тек од скора и узима себи за образац нашу домородну такозвану либералну интелигенцију ... Но ми знамо: као што у Русији њена моћ и животна снага није у тој безнародној интелигенцији него у народу, тако је то и у славенскијех племена. А народи у Бугара у и Срба и у свих славенскијех племена — тежи душом к Русији. Русија нема у тијем крајевима никакве партије, које би јој добро жељеле, осим једне партије, која је јача од свијех, а то је: народ. Народи су за нас, они разумију Русију боље него наша интелигенција. И само народна Руска може се користити сачуством и љубављу народа.

Нека се подсмјехивају у Петрограду московском „одушевљењу“ и нека се с јевтином хладнокрвношћу с висине шале са „историјским позивом“ руске народности, па и са самом руском народношћу. Ту гњилу мудрост која не хоће да зна за мудрост народнога инстинкта и срца, није опаметила ни година 1876. Но ми већ чујемо тихи наступ онога почетога нам таласа, за који не бисмо жељели данас да наново превали преко обала; и за то ће нам већ требати да устављамо млађане зиносе. Руска влада нема, по нашем мишљењу, другога начина, да спријечи неправилни пролом природног и законитога сачуства својега народа к борећим се данас Босњацима и Херцеговцима, него да се постави на чело тога сачуства и да даде својој дипломацији упутства која ће ваљати на онај час. Не учини ли то...

Быть громамъ и быть ударамъ!“
(Биће громова и биће удара!).

С бојнога поља.

Јуче стигао нам је из Беча један телеграм од „Кор. биро-а“, у којем се јавља, да је царска војска 15. ов. м. заузела Улог и ухватила некаквога Јазиђ-бега.

Како је од тога заузећа Улога па до јуче прошло читавијех пет даня, то нам пада у очи, да је „Кор. биро“ могао тако дуго ћутати, а да тако славни успјех аустријске војске одмах исти дан не објави. У телеграму самом ништа се подробније не јавља, те по томе не зна се је ли ту било каквога отпора од стране устаника, или је можда војска аустријска на јуриш освојила ово мјесто, но што су из њега изашли устаници видећи да се не могу у њему дуже одржати.

Међу тијем већ су стигли и званични извјештаји аустријски о тијем бојевима, које овдје саопштавамо:

Беч, 14. Фебруара. Службено се јавља: настало је западно кретање војске према Загорју. По објави главног заповједништва у Сарајеву дне 7. текућега, у договору са подмаршалом Јовановићем, на 8 и 9 текућега кренуше четири војна збора под генералом Ледихнем, пуковником Арловом, пуковником Хасом и генералом Секулићем, из Трнова и Фоче, као и из Мостара и Невесиња, и из Гацка. Тако се упутише, да се сви ти зборови војске на 12. Фебруара здружише код Калиновић-Мјехованне. Сви зборови бијаху снабдјевени брдским батеријама. Настало падање снијега и неповољно зриједме несклонуше главно заповједништво да промијени задане одредбе. — Збор Ледихнов имао је дана 9 текућега жестоку битку од 3 сата са јаком устаничком четом, која узмаче страном према Јаворник-планини, а страном према Јелени, оставивши 6 мртвих. Војска је имала 6 војника теško рањених — Збор Арловов пође на 9. текућега мјеста Добропоље, Крбљина хан, Рогој, Варош већим дијелом без становника, а обронке Врхтла и Крбљина-хана, опсједнуте устаника. Војска се ограничи на потраживање, и дође се само до кратког пренуцавања. — Збор Ледихнов на 10. текућега стигне у Подграђа, и кесуретив устаника. — Двије сатније збора Арлова суретоше неког Мујевића-равни 300 устаника, и онходише их послије кратке битке. Устаника мјеста на висине Мујева-равни, бијаху нажалена, јер су становници из кућа пуцали на војску. Од војске није нико погинуо. Колико је непријатеља погинуло, не може се установити. — По неповољном времену и магловитом снијегу, збор Секулићев, на путу према Јавор-планини, дође до непролазног земљишта при бјесњеној олуји, те је морао обуставити путовање у Фојницу. — Збор Хасов сукоби се на 10. текућега код Главатичева су около 600 устаника, која су држали на обијем обалама Неретве свакне положаје. Устаници с обијех обала бијаху са свим разагнани. Њихови су губитци знатни, а понесоше са собом мртве и рањене. Војска имала је 1 частника и једног војника тешко, а 3 војника лако рањена. — Пуковник Арлов јави дне 11. у вечер: успостављена је веза са збором Ледихновим, а непријатеља није ни чут ни видјет. — Ледих јавља из Калиновића дне 10. у вечер: успели смо се на висине Загорја, Борје, Јелашка, Калиновић и остала мјеста са околицом слободна су од устаника. Успостављена је веза са збором Арловим. Сутра ћу потражити према Хотоњу да успоставим везу са Хасом. — Генерал Обадић јавља из Фоче дне 11. потражна сатнија врх Лоја према Броду нападне устаничку чету, и настане жива битка, која је трајала 6 сати, и у коју стигне још једна сатнија и по са брдском батеријом. Дочим је дио војске држао приковане устанике на јужном обромку Лојог-врха, остала војска удари на сјеверни вијас Брода. Устаника на врат на нос пребродише Дрину, к одмах са лијеве обале засуше живу ватру. Али ипак под ватром војске бијаху присиљени оставити обалу и узмакнути у долину Бистрице, и у кућа за десни обронак Зекурса. Коначно бијаху и одтуд изгнани. Плашљиви пјешаци пренесоше ватру са лијеве на десну обалу Дрине, до саме Фоче. При битки около кућа на лијевој обали Дрине, куће погорише. Многобројне детонације горућих кућа доказују, да није мало праха и олова било у њима сахрањено. Војска је имала једног официра тешко, а 3 војника лако рањена. Устаници изгубише 40 мртвих а преко 60 рањених.

Беч, 27. Фебруара. Заповједништво 18 одјела пјешачке војске јавља на 13. текућега у вечер: збор пуковника Хаса, напредујући сјеверно Главатичева из Крстанлаштине, дне 11. текућега, бијаше од 10 сати пред водне до 7 у вечер, пратио около 1000 усташа, одбрза сјајну побједу. Устаници узмакоше и понесоше са собом многобројне мртве и рањене, а оставише на пољу 4 мртва и два заробљена. Пуковнија број 71 имала је 2 војника мртва, 4 тешко а 2 лако рањена. — Главно заповједништво из Сарајева јавља дне 13. у ноћи: пуковник Арлов извјештује дне 12. во водне: данас на водне бе успостављена веза из Калиновића са збором Ледихновим. Крбљина-хан и обронак Братло бијаху заноједнути. Успостављени су пољски шанчови за везу са десним бројајним постајом у Трнову. — Генералмајор Ледихн јавља да се тражи веза са збором Хасовим. — Генералмајор Обадић јавља из Фоче: обавлена су потраживања дне 12. текућега у долини Дрине и изнијед праха Бувови и долини Драгомиле. Први збор доњно је, да је устаник воћа Бовачевић био на 11. текућега у Бувови при почетку битке, и у пренуцавању код Брода, али да је брао поиско са својом четом према Бастачи.

Беч, 17. Фебруара. — Осамнасети одјел војске јавља на 15. ов. м.; вечер: да се с друге стране обухвате устаници, који су избјегавали нападајима против Загорју и Улоку, из Невесиња и Автовца послано је неколико војске. Двадесет и шеста сатнија домаћег батаљона пође на Југовић, на сјеверо-западу Невеса. На 13. текућега у вечер заметне битку са около 150 устаника на западу Кокориће. На 14. текућега у јутро рано домаћа сатнија удари на високе положаје запоједнуте и бранјене од устаника. Претрпи неколико губитака: један војник оста мртав а два рањена. Главно заповједништво у Сарајеву јавља на 15. текућега обиђ: генерал Ледих јавља из Калиновића, да је 14. текућега успостављена веза са пуковником Хасом. Овај у вечер стигне на Хотоње и Загорје, већим дијелом опустошено. Кнез Загорја врати се и подложи се, жалећи да су га устаници били присилили на отпор. Каже да су се устаници измакли на горњег предјела неретвалске долине. Мјесто оптичког бројача између Трнова и Калиновића бе успостављен електричан. — Генерал Обадић јавља из Фоче, да већ у мјестима напуштеним од устаника влада невоља, и да окружне власти својевољно дијеле храну становницима, преостали код кућа. Поручник Ружус, тешко рањен, умре на 14. текућега.

* * *

Дубровачки извјештач „Манчестарског Стражара“, еристом свијету већ добро познати Пиглеа Артур Ц. Еванс послао је томе листу ове телеграме о устанку у Херцеговини:

„Удане четвртак 11. Јануара у вече.

„Херцеговачка је устала! Срце устанка и окета је пута у крају одакле нану прва пушка против Турака 1875 год. Устанички логори образују се у горама око Невесиња, Гацка, Љубиња, Фоче, Бијеља и Требиња. Ратоборно племе Зупца, што граничи са Црногорцима, предало је пламену своја огњишта и, под добро познатим војом својим Вукаловићем, придружило се устанку. На њ се угледаше и сеља на Херцеговачкој граници иниче Дубровника. — Устанак, колико се види, измишљен је договорно, и није без извјесне организације. Нити су устаници без средства, јер сваки прима дневно нешто мање од цванцика и по пола фунте брашна. Турци и Срби братиме се! Турска жандармерија одуђе се листом а устанички логори примају их, изјавно, са свим оружјем и оружјем с којим их је Аустрија тако мудро снабдјела. Чак и у католичке и међу Поповом чује се да се појавно добро познати вођ Мусић. — У глав

Ревматизми у мишићима и зглобовима.
Хипохондрија и хистерија.
Јако напредовање грудних болести.
Жешћи и чешћи наступи подагре.
Ојачање катара у бешици.
Ојачање неприлика, које долазе од недостатака органских у срцу.
Чешће наступање конгестија у глави.
Ојачање свију кожних болести, које нијесу пошљедице шкрофула.

Ја ћу вам сада у кратким изрекама изнијети плод дугога искуства о купању у мору, те ће оне бити најглавнија основа правила хигијене о морским купатилима.

Осим у напредним случајевима, не треба купати у мору дијете, прије но што се одбије.

Од друге до тридесете године купање је у мору скоро увијек корисно, јер крјепи слабе, лијечи шкрофулозне, а здраве и јаке прави још здравијим и јачим.

Одрастао човјек треба искуством да дозна, да ли му је купање у мору од штете или од вајде, па нек се по томе управља.

Старци могу врло опрезно продужити купање у мору, на које су се већ давно навикли, али никако не треба да се у старим годинама почну купати, кад се у млађим на то нијесу научили.

Не треба да се купају у мору они, који болују од слабости у срцу, од костобоље, од ревматизма, од туберкулозе, и сви они којима су се појавили ма какви знаци грудне болести.

Зе шкрофуле море је најсветији лијек.

Дјеца, младићи и одраслији људи једног и другог пола треба да се за вријеме купања што више крећу, или још боље, да пливају.

Кратка и прилично хладна купања снаже, дуга и млака слабе и здраве и болесне.

За здраве је најкорисније купање изјутра у мјесецу Септембру, то јест, кад престану највеће жеге.

Шкрофулозна и лимфатична, особито ако су дјеца, могу дуже остати у води и купати се два пута на дан.

Може се десити, да се првих дана одјете разне рђаве пошљедице од морских купатила, али то још не значи, да су она шкодљива, јер је потребно за њих неко прилагођење.

Ако то рђаве пошљедице не нестану за неколико дана, онда се треба оканути купања у мору.

Најпоузданији знаци, да нам морска вода не прија, јесу: губитак апетита, несјанје, пролив, стално керасположење, примјетно мршављење.

Двадесет пута купати се у мору може довољно бити за обично хигијенско лијечење а сто пута може још бити мало за шкрофулозне.

Скоро је увијек боље купати се двадесет пута за четрдесет дана, него четрдесет пута за двадесет дана.

Готово сви осјећају неку хладноћу, кад уђу у воду; али ако се та хладноћа по други пут појави, пошто смо већ неко вријеме у води, треба одмах излазити из воде.

Кад год се може, треба у море скочити тако, да се сво тијело замочи у воду на једанпут. Иначе треба најприје поквасити главу и груде. Никако не ваља стојати ногама у води а трупом изложена сунцу.

Што мање хаљина то здравије купање.

Није потребно да жене чувају косу од мрске воде, јер она није ни мало шкодљива, шта више, често је и за косу корисна.

Женама није забрањено купати се извјесних критичних дана у мјесецу. Кад је жена здрава и кад се не плаши воде, купање јој неће ништа шкодити.

Жене, које су трудне, могу се купати првих мјесеца, само ако нијесу никада побацале, нити су се прерано породиле, али не смију остати дуго у води, и она мора бити умјерене топлоте.

Док жена доји неће јој ништа нахудити кратка и умјерена купања.

Ко има сувише нежну кожу, врло је добро да послије купања у мору протре тијело сунђером умоченам у обичну воду.

Није истина, да се међусобно не трпе хидротерапеско лијечење и купање у мору чего се баш често пута узајамно доцуњују.

Није на мало истина, да је опасно скочити у море, кад смо огојени. Напротив то је баш најздравије купање на свијету, само ако нијесмо јако уморни.

Купање не смије никада спријечити варење; с тога треба се купати бар један сахат послије кеког лаког доручка или бар три сахата пошто смо по више јели. У опште боље је се купати се послије ручка, ма у које доба то било. Скакити чешће у води и излазити на поље за пријеме купања, стајати на сунцу гологлав, ваљати се по пијеску, врло је здраво за мању и одраслију дјецу, некорисно а по некад штетно за одраслије људе.

Купати се у кади, у јако угријаној морској води, врло је добар лијек против неких упорних невралгија. Али за пријеме таквог купања треба обавити главу убрусом, умоченим у хладну воду.

ГЛАВА ПЕТА.

Није могуће сва хигијенска правила тако подробно одредити за све случајеве, који се према разним приликама дешавају. Често се дешава, да неки нерасудан читалац хигијене, држећи да неки хигијенска прошне увијек и свуда вреди, неће од њега да оступи, па ни онда, кад најобичнији разум то захтијева. Тако н. пр. кад се путује по извјесној прућини на жељезници, обично су сви путници у голој води и ако су на вагонима прозори отворени, али на је дан пут доће се у планински предио, у кланце и савијуге, гдје хладан вјетар бије. Разумије се по себи, да ту на вагонима треба прозоре одмах затворити. Ко би још у том случају хтио оставити отворене прозоре, с тога што је читао у хигијенским правилима, да је предрасуда пређерано чување од промаха, тај би извјесно врло скупо платио назебом или каквим запаљењем своје тумачење прочитаног правила. Увиђавност појединаца треба увијек да попуни ово што је немогуће на ком хигијеничару подробно одредити; учтивост треба да примијени хигијенско правило према приликама мјесним и личним, у којима се показала потреба те измјене.

Крајности су у свачему опасне и штетне. С тога кад би било много и таквих фанатичара у хигијени који би се слијепо држали хигијенских правила, не обзирући се ни на вријеме, ни на степен свога здравља, у опште ни на које прилике, онда би потребно било написати неку расправу о претјеравостима хигијенским, у којој би било осих глава: О опасностима, које долазе отуд што се неко сувише бави својим здрављем. — О хипохондрији као пошљедици учења хигијене. — О ревматизмима проузрокованим алоупотребом хигијенског правила, да треба што више отварати прозоре. — О кефалијама због сувишног бављења на сунцу. — О подагри и шуљевима, проузрокованим алоупотребом месне хране и т. д., и т. д.

Надамо се, да ће здрав разум и увиђавност наших читаоца учинити излишном ту чудновату хигијену. Треба увијек имати пред очима, да се хигијенска правила пишу за неког, тако да речемо, средњег човјека, те њихову примјену увијек ваља подијелити према приликама, у којима се појединац осеба налази. Али и у том уклапању треба се обазирати на друга хигијенска правила, која би се односила на те прилике.

«Пар. Здравље.»

ном, пак муслимански живаљ претеже у редовима усташа; и у Фочи један турски бег успио је да скупи за 48 сахати одабрану чету од 240 људи. — Из Боке Которске стиже глас да су становници стјеновити поља оточића Љуштице — познати као најжешћи приморци Боке — истјерали дотичне аустријске страже и организовали једну малу републику („a little republic"). Устало је и мореско село Ораховац, док се устанак шири и у горама више Будве — у крају који носи име »Аустријске Арбаније.« Положај усамљених гарнизона аустријских у горњој Херцеговини критичан је, а то при свој грозничавој живости укрјепљења. — Код Дабра нијечено је у помаде неких десет или једадесет солдата. Смјелост усташа може се судити по факту да је нет солдата нијечено у сред махале Херцег-Новог. Наравно, проносе се на све стране гласови — као да поједини официри падају од зрнадвчим се макну кудагод, и да поједине страже бивају отјечене — али све ово још треба да се потврди. Толико је извјесно да је положај и на самој далматинско-херцеговачкој граници био тако критичан да се дубровачки гарнизон морао ноћу послати у помоћ угроженим позицијама. — Прва вијест да смо на прагу озбиљног покрета стигла је бечком војном министарству за вријеме саме конференције ђенерала Јовановића са дотичним војним властима. Јовановић је доиио био приличан извјештај о стању ствари у Далмацији — тако да је страховита вијест и мњење од страже надлежних у Босни пала као гром на владу. Цар је у сједници живо наваљивао да се буна с мјеста угуши, макар се морало мобилизовати и сто хиљада војске у Далмацију и Херцеговину послати. Четири или пет регимента или четрнаест батаљона већ су на путу. Регимента Шмерлинг стигла је у Дубровник кад и ђен. Јовановић, а, заједно са Веберовом, на врат на нос испраћене у Требиње. — Збиља, пред полазак дресовано их је ђен. Јовановић, који изгледаше веома узбуђен и једнако лупаше ногом о земљу. Рече им да више није питање о »хајдуцима« него да ваља већ у једну мучну земљу и тамо угушити буну. Опомену их да гледају да се нерастурају и објагно им тактику устаних горштака »Непријатељ« рече им, »то је бунтовник који нити даје нити тражи пардона.« — Својим дубровачким познаницима генерал је изјавио да усташи имају магацине пуне муниције и хране, и да су снабдјевени енглешким оружјем и страним новцем. — Послатим трупама командују официри Њемци и Мађари, а све саме састоје се махом из Словака и Русина — политичке и војничке раје коју ови господари њеци воде у бој противу слободне браће словенске на југу. — Ово је један чудан атак, можда и судбоносан појав. —

Сам покрет, пак, у Херцеговини јесте скроз народни („thoroughly national one"). Девиза устаника је: »смрт туђинцу!« Покушај званичне Аустрије да представи устанак као резултат стране агитације јесте смијешан и лажан. Икаква му драго била морална и материјална помоћ коју Херцеговци добијају од сачуствујуће им родбине између бијелог и јадранског мора, тековај садашњи устанак има се свршено приписати ванредном правцу званичне злоуправе („maladministration") и солдатске надувености аустријске — који се ево и крунса покушајем за увођење војачине. — Ја сам већ имао прилике занијети у нашем листу ту злоуправу као и претсказати њене неизбјежне плодове. У осталом, акт аустријских званичника који назад пагна Херцеговце да очајавају о правди бјеше: непристанак надлежног намјесника да прими молбу састављену у име цјелокупног народа српског у Херцеговини противу војачине. Депутација којој бјеше повјерена предаја горње молбе на то је учтиво извјестила намјесника да, ако се с војничким законом наваљивало буде, они немогу јамчити за послједице. Ове су послједице доиста озбиљне и на сву праваку, далеко допиру, јер се Аустрија ухватила у коштац са једним простим но поноситим народом које заузима положаје од огромне природне обраћености а стоји као борац за слободу јужних Словена.

Понављам: срце устанка је у оном горњем парчету земље који фатална амбиција Беча оте из руку црногорских му ослободилаца. У знаменитим далматинским варошима главе о устанку примљен је са задовољством! Па сад дозволило се, или не, да се устанак за неко вријеме вуче, као оно онај брдо противу Турака, тек он једна да се може ограничити на уске границе Херцеговине и Криношија. Међутим свакако се могућа мјера употребљава за угушивање вијести и новости о устаничком покрету. Све политичке телеграми из Далмације — па чак и они који се адресују на Беч и друга мјеста у опсегу монархије — узаћуј се. Ја сам пресја томе морао прибјећи ванредном средству да ваша испратим овај данашњи.

Новије. —

Између Гацка и Билеће било је дуга и крваве боја. Чује се да се завршио поразом Аустријанаца.

Удине, петак 8. Јануара.

Овдје се са званичне стране крије ход послједњег сукоба. — Двије хиљаде нове војске јуче се укрцало у Трсту. — Дубровник ће служити као основа операцијама противу усташа. У плану као да је да се пресјече веза између Криношија и Херцеговине према црногорској граници код Билеће. — Аустријски командант Гацка имајући пред собом јаку силу усташку повукао се био оданде узев собом све званичнике и све јавне документе — дакле остављајући ту важну стратегијску тачку у рукама Херцеговаца. Сад опет изгледа да је покушај да се повратн Гацко, доиио горепоменути крвави сукоб. Црногорска влада још се држи у границама дипломатске учтивости, али је занетост велика. Кнез је напустио престоницу и почукао се у Бар. Међутим Црногорци раде и даљу и ноћу на новом друму од Цетиња к херцегоњачкој граници. — Вијест бечких новина да је аустријски конзул предао кнезу протест противу указаног гостопримства херцеговачким бјегунцима произвела опште незадовољство у јужним покрајинама монархије. Прве тршћанске новине узапћене су што су нешто јавиле о тешкоћама у Црној Гори.

Удине, субота 9. Јануара.

Борба у клапцу између Гацка и Билеће свршила се побједом усташа! По ријечма Херцеговаца два аустријска батаљона уништена су. — Званични Аустријанци ћуте — дајући тиме потврду да су претрпјели поразу, и ако ће зар устанка вјерија бити претјерана.

Еванс.

Пр. Н. С. Јовановић.

* * *

Генерал Јовановић издао је ову заповијед на војску, која под њим стоји:

„По превишњој заповједи именован заповједником свих, у Далмацији и Херцеговини налазећих се чета, предузимам заповједништво за Далмацију и Херцеговину узноситом свијешћу, да сам постављен на чело изврсној војсци. Задаћа, која ми је предана, да на име у Херцеговини, гдјено на сјеверу, истоку и у средини пламти устанак, те у Криношијама повратим ред, врло је тешка те ће она од чета и свих припадника подржене ми војске у велике тражити способности и устрајности. Но с тоји прокушаним четама, што но су предане мојој заповједи, те које су до сада у више бојева с усташи сјајно показале своју храброст и одважност, успјети ћу и морам успјети, повјерену нам тешку задаћу успјешно рјешити. Увјерен унапријед о свестраном, најбољем суђеловању и подпори, очекујем поуздано те позивљем све заповједнике и чете, да једнаким поуздањем изгледају успјешно рјешење наше задаће. Мах, који је устанак заузео те мален број војске налажу нам прије свега, да дочекамо појачања и повољније доба, прије него се енергично оборимо на противника. Дотле нека све чете најжилавије устрају у повјереним им позицијама, нека их у случају навале енергично баране, но нека иначе неподузимају никаквих других подхвата осим оних, који су нужни, да се поједини одјели чета опскрбе храном и међу њима одрже потребите свезе. Овакови подхвати имају се сваки пут осигурати издашном еквагом, да буде успјех сигуран. Опредјелити ће се сваки пут појачака, која у ту сврху буду потребита. Непријатељу, који наваљује изненада те из заседе удара на мање одјеле, а на теготном земљишту, те који најмање успјехе напухава до великих побједа, ваља одузети сваку прилику, да то може навођати. Заповједам с тога изричито, да се свуда, гдје би се чете имале куда одпремати, то увијек збуде у снаги, која унапријед осигурава успјех. Мањи одјели и патроле не смију у усталим предјелима ніпошто обилазити. Тако из споменутога разлога, као и с онога, да се штеди војска, несмије се војска ніпошто услијед пуких гласова ни кретати ни помицати, јер би такови гласови, по себи нетемељити, били прикладни, да војску прије времена уморе, те јој улију чувство несигурности. Све чете нека се задахну тријезним свађањем и поуздањем владањем. Крај све опрезности и примјене нужних мјера сигурности, не ваља се ипак обазирати на гласове, који се дјевиће, па и часомице мијењају. Ја од свих чета тражим, да се задахну безобзирном енергијом за узтрајност и обазрност у боју, но тражим од њих, да штеде врела у онако сиромашне земље, коју би безобзирним поступком сами изгубили. Позивљем све часнике, да народ боји на одјелењем земљишту брижљиво проучавају и мотре. Имо се брижљиво настојати, да се чете увјежбају, навластито за службу сигурности и за бој а навластито ваља вјежбању у пуцању посветити особиту поморност, да противника, када се год с њима сретне, осјетљиво задеси претежатост наших војничких врлина".

Политички преглед.

И данас још може се сав политички преглед свести на **Скобељева** и његове бесједе, о којијем и данас политичка јавност скоро искључиво пишу, а политичке главе разбијају себе главу тумачењем садржаја и предсказивањем свијех овијех грозничијех догађаја, које је Скобељев навјештио.

Сам Скобељев кажу да је прије бесједе своје имао састанак са Гамбетом и са Фресинетом, и да их је опоменуо, да је народ француски више дужан бринути се за своју част него за тековину новца, а част му народна налаже да спере са себе љагу од 1870 и 1871 а да се освети Нијемцима. У том дјелу нашао би народ француски највјернијег савезника у Русима, који такође сматрају у Нијемцу свога главног непријатеља.

Иза тога састанка примио је Скобељев у Парису српску депутацију.

Осим српске депутације примио је Скобељев овијех дана и депутацију бугарску, која га је такође поздравила и којој је он одушевљеним ријечма одздравио.

Гдје се сад Скобељев налази, право се не зна. Њеке новине јављају, да је добио од самога цара непосредни налог да се с мјеста врше у Петроград и да објасни своје владање у Паризу. Други опет листови јављају да је из Париза пошао у Женеву, одакле ће се преко Мајнхена и Прага вратити у Петроград; а њеки опет јављају да је из Париза пошао у Лондон.

* * *

У аустријској заступничкој кући царевинскога вијећа претресан је и примљен закон о узузетним (војничким) судовима у Далмацији, — примљен је са 262 против 6 гласова далматинскијех заступника. Тројица од овијех били су одсутни, а и они би јамачно гласали против тога закона. Код параграфа првог изостављене су на приједлог далматинског заступника Монтија ријечи: »Сплет, Дубровник и«. Монти одлучно је говорио против закона, доказујући да та мјера није ни нужна ни сходна.

У сабору **мађарском** претресано је питање о ономе дјелу кредита од осам милиона, који спада на Угарску. Том приликом пале су многе ријечи о питању окупације и анексије Босне и Херцеговине. Чланови сабора от крајње лијевице као и народности чланови, нијесу хтјели гласати за тај кредит, и Мађар Хелсија подиио је формалан приједлог: да се Аустро-Угарска има повући из Босне и Херцеговине. Но већина сабора усвојила је владин захтјев.

Телеграми „Гласа Црногорца".

ЛОНДОН, 18. Фебруара — Краљица хотећи се на жељезничкој станици у Виндзору попети на кола да иђе у свој дворац, би нападнута од једног чељадета сиромашки обученог, које два пута опали из мале пушке на краљицу, но не рани никога. Зликован је ухваћен.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Врједном издаваоцу »Српскога кола« у Новом Саду Г. Николи Димитријевићу, на племениточ и родољубивом дару његова цијеньена листа, којега је прошле 1881. год. на дар овој читаоници слао и сада за 1882. редовно шаље, непрестајући тијем потпомагати једно просвјетно подузеће у свом народу на ономе крају, ће се таквих потреба најзвише данас налази, од стране свију чланова овђе се најтоплије признање и благодарност изјављује.

УПРАВА ЧИТАОНИЦЕ
у Подгорици.

ПОШТАРСКИ

ЗИМЊИ РАСПОРЕД

полазака и доласка поште.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недјељу: предавање до 10 и по ура у јутро; у уторник: предавање до 10 и по ура у јутро; у сриједу: предавање до до 10 и по ура у јутро; у суботу: предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора, у уторник: раздавање у 2 уре по по дне; у сриједу: раздавање у 2 уре по по дне; у четвртак: раздавање у 2 уре по по дне; у петак: раздавање у 6 ура по по дне, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у уторник, предавање у понедјељник до 4 уре по подне.

Долази из Котора у сриједу, раздавање у 3 уре по по дне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Гусиње, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у понедјељник, сриједу и суботу, предавање до 11 ура у уторник.

Долази с Рјеке, из Бара, с Даниловграда, из Никшића, из Подгорице и из Улциња у уторник, четвртак и недјељу, раздавање у 10 ура у јутро, ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Рјеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улциња у сриједу, предавање у уторник до 4 ура по по дне.

Долази у уторник, раздавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро и од 2 до 4 по по дне.

Цетиње, 20. Октобра 1881.

Управитељство
Кн. црногорске поште.

ТЕЧАЈ БЕЧКЕ БОРЗЕ.

Од 20. Фебрара 1882.

Државни дуг у сребру	7360.
» » » банкама	7470.
Златна рента	9240.
Лозови од 1860	127 25.
Банчине акције	813.
Кредит	29425.
Лондон	12055.
Ц. кр. цекини	565.
Наполеон	954.
Државна марка	5855.

Народна привреда.

ТРИЈЕШЊЕ, 14. Фебруара. — Разна роба на нашем тржишту имала је ове недјеље слиједеће цијене:

	од ф.	од н.	до ф.	до н.
Восак примјерски и угар. за 100 кил.	—	—	—	—
Кафа порторико »	74	—	94	—
С. Доминго »	53	—	66	—
Рио према врсти. »	37	—	66	—
Цукар аустријски »	34	15	37	25
тучени »	31	25	35	25
Пивјеће траве бухаче »	37	—	45	—
Тамјан »	58	—	70	—
Наранче скрњица »	3	—	5	—
Карубе пуљешке, за 100 кил.	7	50	—	—
левантинске »	7	—	—	—
далматинске »	—	—	—	—
Смокве Каламата »	15	—	16	—
пуљешке »	9	—	12	—
Лимуни скрњица »	3	75	4	75
Бадеми или мандуле пуљ. »	—	—	—	—
далматинске »	86	—	88	—
Лješници »	26	—	47	—
Пуљице »	26	50	27	50
пшеница руска »	12	—	12	25
угарска »	12	50	13	—
галачка »	10	75	—	—
Кукуруз (руменити) руски »	7	56	7	75
угарски »	10	—	10	25
Раж »	9	75	10	25
Јечам »				—
Зоб угарска »	8	50	9	25
арбанска »	—	—	—	—
Пасуљ (фажол) према врсти робе »	11	—	12	75
Боб »	—	—	—	—
Леће »	10	—	16	—
Ориж талијански »	15	75	21	—
енглешки (китајски) »	13	—	15	50
Вуна босанска »	108	—	115	—
морејска »	118	—	125	—
арбанска »	122	—	—	—
истарска »	—	—	—	—
Штице коњске јеловице »	47	—	90	—
штајерске »	42	—	70	—
Греде »	10	80	11	70
буковице »	6	—	11	50
Уље итал. ниже врсте »	—	—	—	—
» најбоље »	52	—	64	—
» средње врсте »	—	—	—	—
далматинско »	41	—	—	—
истарско »	41	—	—	—
Камено уље у барилу »	9	25	9	50
у кашетама »	12	25	12	50
Коже стројене »	165	—	185	—
сухе воловије »	46	—	52	—
далм. ист. и бос. »	75	—	103	—
јагњеће » за 100 ком.	75	—	100	—
далматинске »	60	—	90	—
козје » за 1 кил.	—	56	—	70
вувене слане »	—	58	—	60
сухе »	—	55	—	70
зечје за 100 комата, у сребру	28	—	37	—
Бакалар » за 100 кил.	28	—	38	—
Сарделе 1 барио	13	—	25	—
Витриол модри » за 100 кил.	26	—	27	—
зелени »	—	—	—	—
Масло »	70	—	100	—
Лој далматински »	40	—	42	—
Сало »	75	—	—	—
Маст (сало растопљено) »	—	—	—	—
Сланина »	—	—	—	—
Ракија етолитар (100 литара)	—	—	—	—
Галвићи истарски за 100 кил.	25	—	26	—
Руј »	9	—	—	—
» истарски »	8	50	—	—
» далматински	6	25	6	50
Лишће од доворике »	14	—	14	25
Ванске струготине (Gilpela)				—
сплох »	31	—	48	—
Мед »	24	—	31	—
Лумбер (јабучице од доворике) »	11	—	11	50
Пакал барио од 100 килогр.	3	75	9	—
Цуње (штраце) за 100 кил.	2	—	18	—
Катрам далматински »	14	—	16	—
Петролеј »	14	—	—	—

Уредник и издавилац **Божо Поваковић.**

Државна штампарија.